

Akordy (pokračování)

Doškálné akordy

Připomeňme, že doškálné **trojzvuky** jsou celkem čtyři – durový, mollový, zmenšený a zvětšený. Jsou to tedy trojzvuky, které je možné nalézt v durové tónině, nebo všech typech tóniny mollové.

Doškálné čtyřzvuky

Na každém stupni v dur i v moll můžeme postavit doškálný čtyřzvuk, tedy čtyřzvuk, který je složen výhradně z tónů odpovídajících dané tónině.

Ukázka č. 1 – příloha – čtyřzvuky v dur a v moll

Durová tónina

Na prvním stupni v dur stojí čtyřzvuk složený z durového trojzvuku a velké septimy od základního tónu. Nazývá se **tvrdě velký**. Výraz „tvrdě“ vyjadřuje durový tónorod trojzvuku, výraz „velký“ popisuje velikost septimy.

Na druhém stupni stojí čtyřzvuk složený z mollového trojzvuku a malé septimy. Nazývá se **měkce malý**. Výraz „měkce“ vyjadřuje mollový tónorod trojzvuku a výraz „malý“ charakterizuje velikost septimy. Šestý stupeň durové tóniny se běžně v dur snižuje, což se projevuje zejména ve čtyřzvuku na druhém a sedmém stupni (6. stupeň tóniny je kvintou čtyřzvuku stojícího na 2. stupni). Na druhém stupni v dur tedy může stát také akord složený ze zmenšeného trojzvuku a malé septimy. Nazývá se **zmenšeně malý**.

Na třetím stupni stojí čtyřzvuk **měkce malý**.

Na čtvrtém stupni stojí čtyřzvuk **tvrdě velký**.

Na pátém stupni stojí čtyřzvuk **tvrdě malý**, nazývá se též **dominantní**. Je složen z durového trojzvuku a malé septimy.

Na šestém stupni stojí čtyřzvuk **měkce malý**.

Na sedmém stupni stojí čtyřzvuk **zmenšeně malý**, alternativou (ze stejného důvodu jako u čtyřzvuku na druhém stupni) je pak čtyřzvuk složený ze zmenšeného trojzvuku a zmenšené septimy, který se nazývá **zmenšeně zmenšený**, zkráceně (a častěji) **zmenšený**.

Mollová tónina

V *aiolské moll* se vyskytují stejné varianty jako v dur, protože aiolská moll je složena ze stejných tónů jako paralelní durová tónina, liší se jen centrem (počáteční tón odpovídající stupnice).

V *harmonické moll* se vyskytuje na prvním stupni typ čtyřzvuku, který jsme dosud nepoznali. Je složen z mollového trojzvuku a velké septimy a nazývá se **měkce velký** a podobně na třetím stupni najdeme čtyřzvuk složený ze zvětšeného kvintakordu a velké septimy, který se nazývá **zvětšeně velký**.

V *melodické moll* žádný nový čtyřzvuk již nenajdeme.

Doškálných čtyřzvuků je tedy celkem sedm. Zapamatovatelné pořadí může vypadat takto:

1. Tvrdě velký
2. Tvrdě malý (dominantní)
3. Měkce velký
4. Měkce malý
5. Zmenšeně malý
6. Zmenšeně zmenšený (zmenšený)
7. Zvětšeně velký

Alterované akordy

Doškálné akordy se běžně upravují (alterují) pomocí posuvek z důvodů, se kterými se seznámíte v předmětu Harmonie 2.

Jediným trojzvukem, který je běžně používán, a přitom není složen z tónů žádné tóniny je trojzvuk složený z velké a zmenšené tercie. Jeho název vyplývá z popisu velikosti tercie a okrajových tónů (kvinty) – **tvrdě zmenšený**.

Alterované čtyřzvuky

Běžně používanými alterovanými akordy jsou:

1. Tvrdě zmenšeně malý
2. Tvrdě zmenšeně velký
3. Tvrdě zmenšeně zmenšený
4. Tvrdě zmenšený
5. Zmenšeně zmenšeně zmenšený (trojzmenšený)
6. Zvětšeně malý

Platí, že pokud je možné pojmenovat základní trojzvuk některým z výrazů odpovídajících názvům doškálných trojzvuků, nazýváme daný souzvuk pojmenováním trojzvuku a popisem velikosti septimy (příklady 4. a 6.), pokud to nelze, popisuje se slovně velikost tercie, kvinty i septimy. (příklady 1. – 3. a 5.)

Alterovaných souzvuků je možno vymyslet více, ale omezíme se na tvary, které se používají relativně často.

Úkol č. 1: Napište čtyřzvuky: zmenšeně malý od d, zmenšeně zmenšený od fis, tvrdě malý od es, zvětšeně malý od f, trojzmenšený od dis.

Úkol č. 2: Najděte názvy čtyřzvuků uvedených v příloze.